

PRT 303 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ

Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Ders 10: Geç Kalkolitik Dönem

Kissonerga – *Mosphilia* & Lamba – *Lakkous*

PRT 303/10 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Ankara Üniversitesi
Dil ve Tarih – Coğrafya Fakültesi
Arkeoloji Bölümü
Protohistorya ve Önasya Arkeolojisi Anabilim Dalı

GEÇ KALKOLİTİK DÖNEM

Kissonerga – *Mosphilia* ve Lemba - *Lakkous*

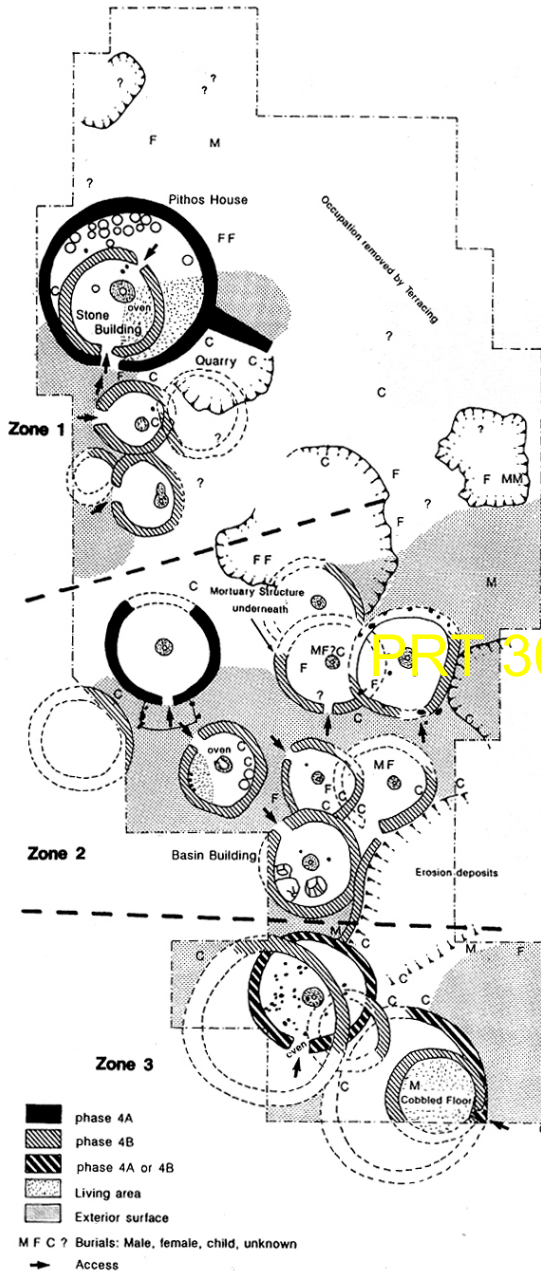
GEÇ KALKOLİTİK DÖNEM

Kissonerga – *Mosphilia* ve Lemba - *Lakkous*

- Lemba-*Lakkous* ve Kissonerga-*Mosphilia*, bu dönemin önemli yerleşimleridir.
- Orta ve Geç Kalkolitik Çağlar arasında yaklaşık 200 yıllık bir boşluk bulunmaktadır.
- Lemba-*Lakkous* 3. Tabaka ve Kissonerga-*Mosphilia* 4. Tabaka Geç Kalkolitik Çağ'a tarihlenmektedir.
- Dış bağlantılar açısından bu dönemde artan kanıtlar vardır. Özellikle güneybatı Anadolu bağlantıları bu bağlamda öne çıkmaktadır;
- Yerleşim içi organizasyon ve alan kullanımı açısından değişiklikler görülmektedir. Yeme ve içme hazırlama ve tüketme alışkanlıkları açısından önemli değişiklikler görülmektedir.
- Az sayıda da olsa damga mühür bulunmuştur. Figüratif sanat ve pikrolit kullanımı, bunun yanında ölü gömme gelenekleri açısından da farklılıklar ortaya çıkmıştır.
- Orta Kalkolitikte görülen toplu halde yapılan seremoniler, çoklu gömüler gibi grup davranışlarında değişiklik görülmektedir;
- Bu farklılıkların yanısıra bir takım özelliklerde de devamlılık tespit edilmiştir. Buna göre Orta Kalkolitik yerleşimlerinin yeniden iskan edilmesi ve ev planlarındaki

PRT 303/10 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Kissonerga-Mosphilia

The two phases of settlement in Period 4 showing discrete residential zones (1-3) in the second phase

• 4. Tabaka erken (Period 4a) ve geç (Period 4b) olarak iki evreye bölünmüştür

• 4a Tabakasında az sayıda izole yapı içermektedir. Bunlar arasında 3 nolu yapı – Pitos Evi de bulunmaktadır;

• 4b Tabakasında ortak kullanım amaçlı bina yoktur. Ancak yerleşimde 3 belirgin iskan alanı gözlenmektedir. Bu gruplar olasılıkla çeşitli sosyal bağları olan insanlar veya ortak ekonomik çıkarları olan insanların oluşturduğu gruplar olmalıdır.;

• Geç Kalkolitik'de, bir önceki evrede evlerin içinde görülen bölme duvarları ortadan kalkmıştır.

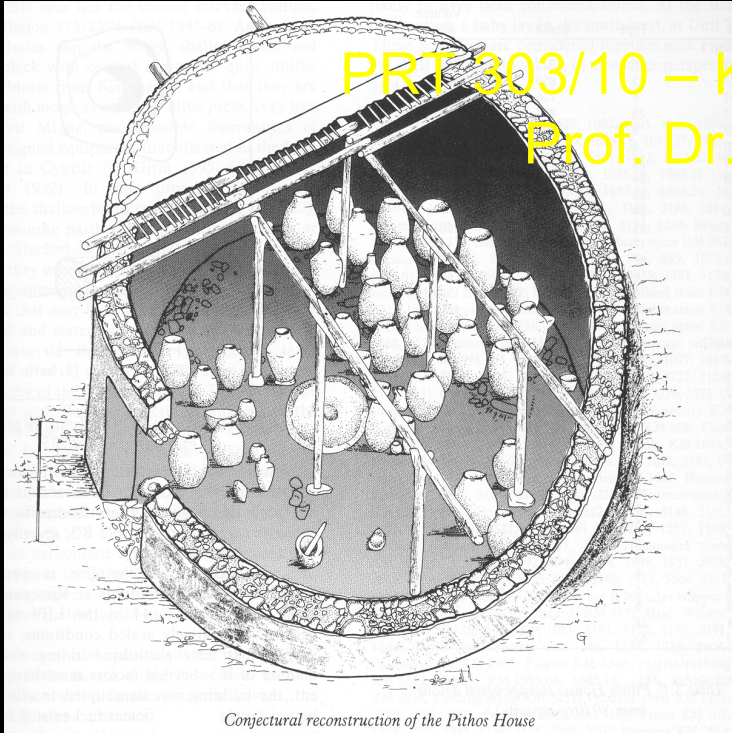
• Orta Kalkolitiğin karakteristiği olan köşeli ocak yeri de bu dönemde ortadan kalkmıştır. Bunun yerine dairesel planlı ocak görülmektedir.

• Sert kireç sıvalı tabanlar artık görülmemektedir.

• Beyaz üzerine kırmızı boyalı seramik bu dönemde sayıca çok azalmakta ve onun yerine monokrom bir seramik geleneği ortaya çıkmaktadır.

PITHOS EVİ, KISSONERGA-MOSPHEIA

- Bu ev 4A Tabakasına tarihlenmektedir;
- Bu yapı diğer aynı dönem yapılarından hem boyutları hem de içerikleri açısından diğerlerinden farklıdır.
- Çok sayıda konik taş ele geçmiştir. (Olasılıkla token olarak kullanılmışlardır)

Conjectural reconstruction of the Pithos House

- 47 adet taş balta ele geçmiştir.

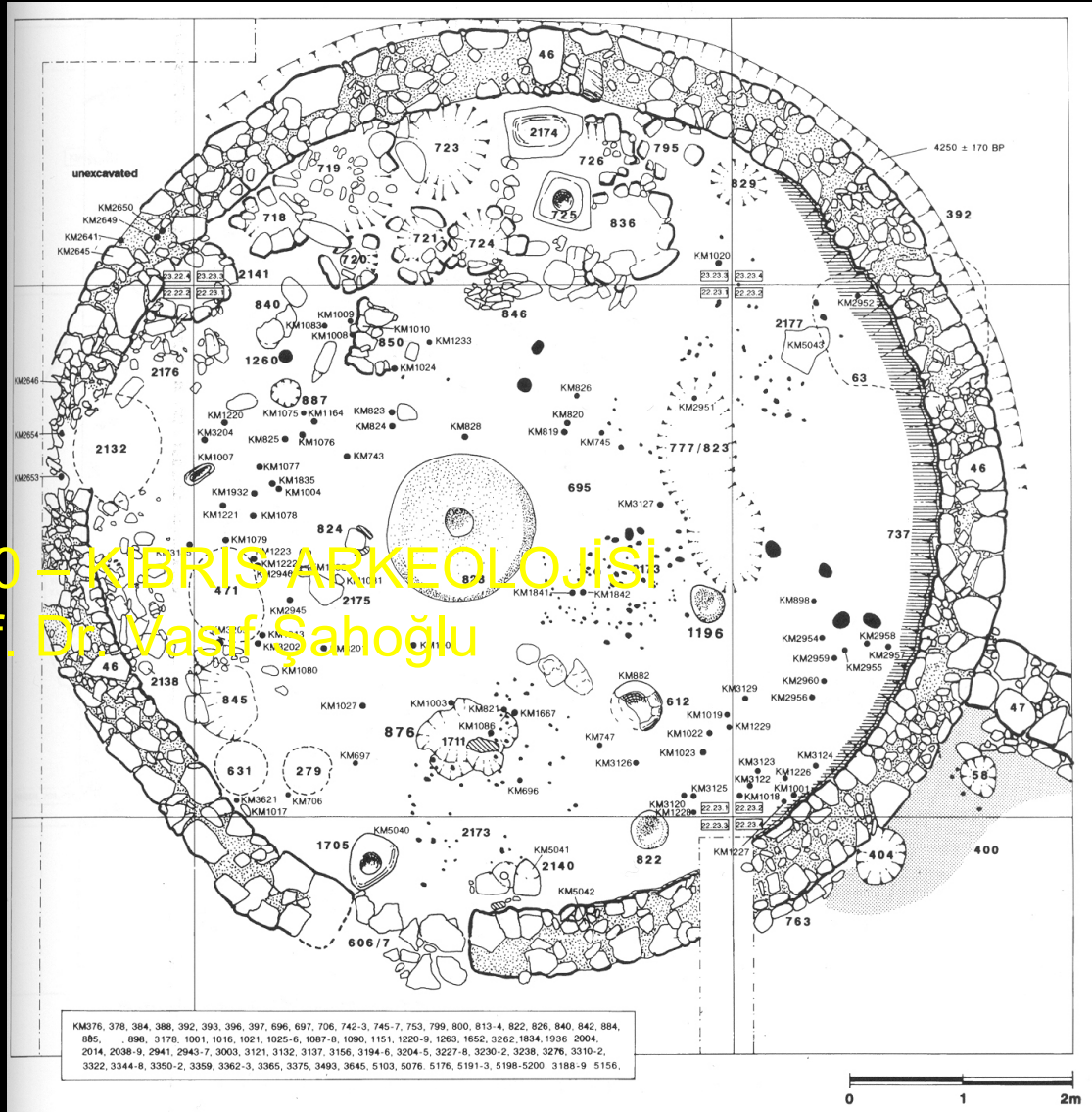
• Deniz kabuğundan pandantiflerin üretimine ait kanıtlar bulunmuştur

- Çok sayıda geyik boynuzu
- Büyük bir depolama kapasitesi (yaklaşık 4000 litre);
- Çok sayıda belli bir standartta yapılmış çanak
Tarımsal üretimin dağıtımında mı kullanıldılar?
- Bakır üretimine ait bazı kanıtlar (hammadde, pota ve bazı bitmiş bakır aletler bulunmuştur)

PRT 303/10 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

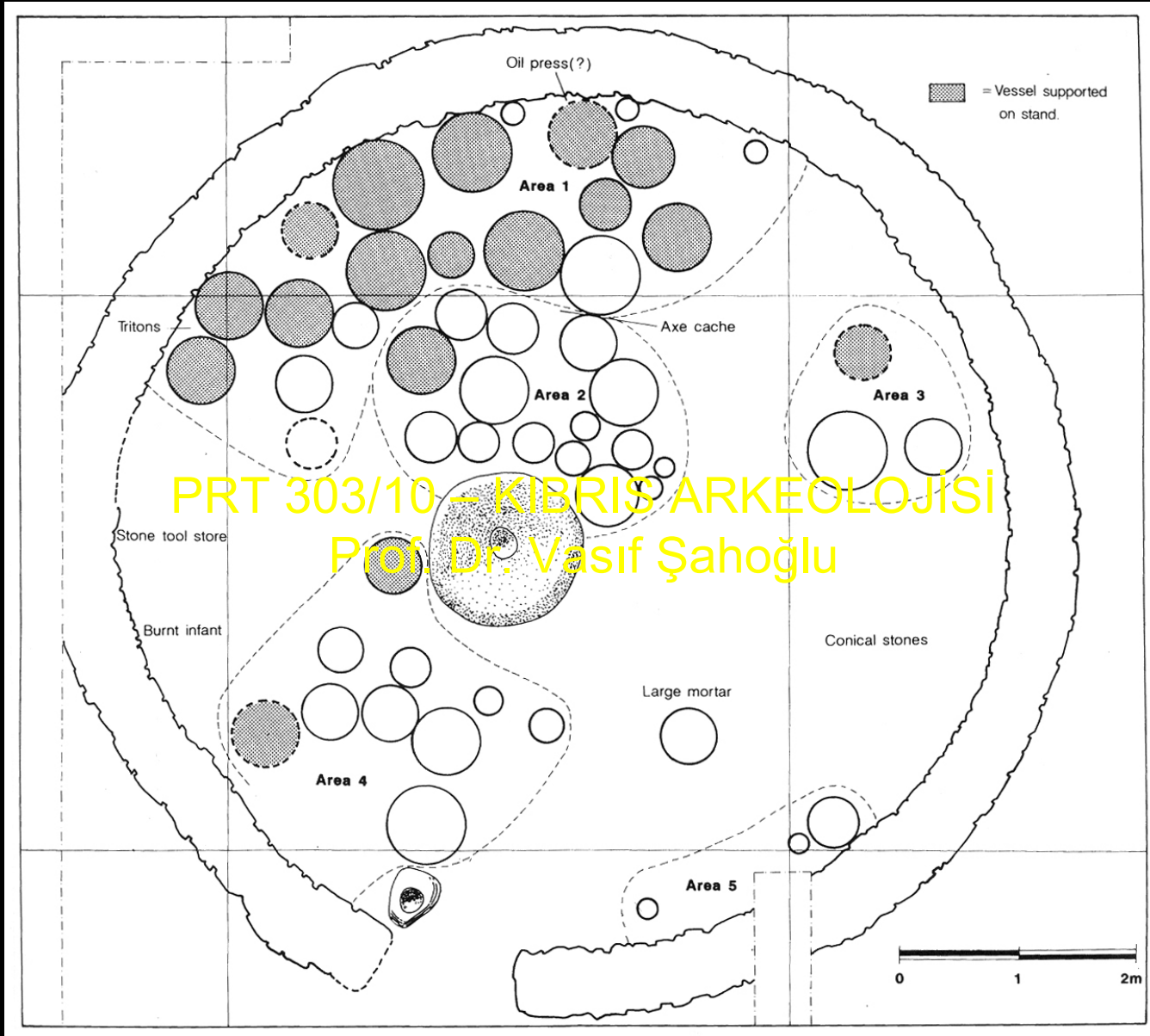

PRT 303/10 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

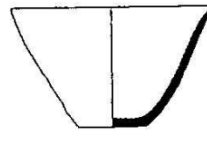
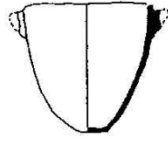
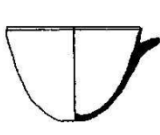
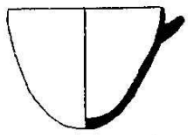
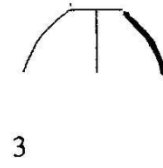
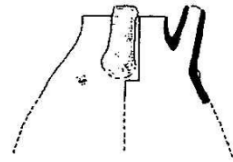
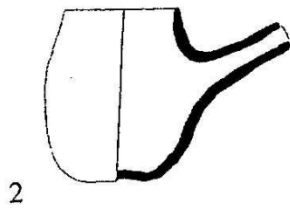
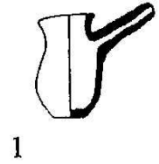
Pithos Evi

Kissonerga-Mosphilia

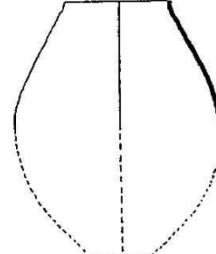
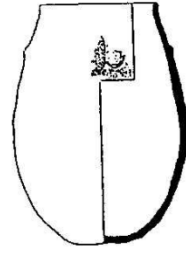
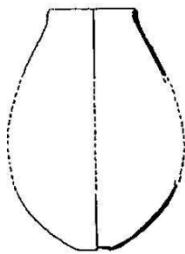
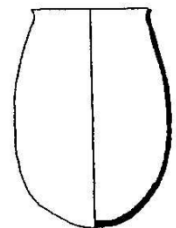
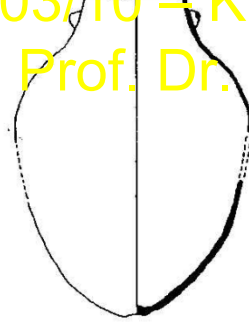
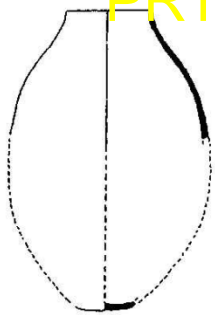
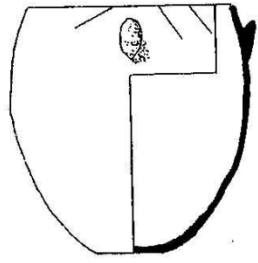

Pithos Evi içerisinde buluntuların ve pithosların dağılımı

SERAMİK ÜRETİMİ

4

5

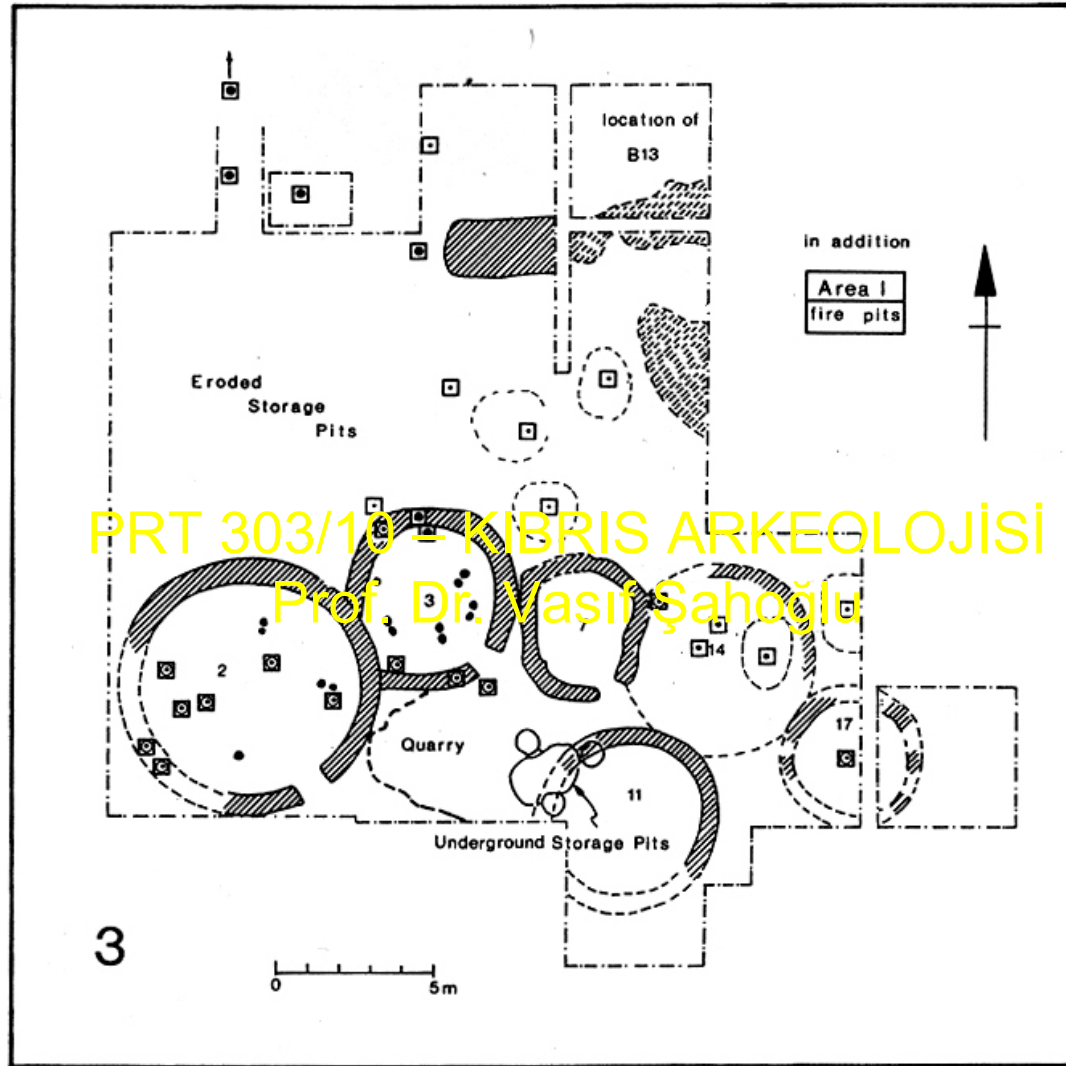
- Bu dönemde kil ve astarlamayla ilgili deneysel düzenlemeler yapılmıştır.
- (yeni kil kaynakları kullanılmış)

- Seramik teknolojik olarak önceki dönemlerden daha gelişmiş.
- Kaplar daha ince, fırınlama daha iyi (kontrol var)

- Yeni formlar arasında özellikle Anadolu'dan ilham alınan akıtacaklı kaplar görülüyor.

Geç Kalkolitik kap formları

LEMBA-LAKKOUS

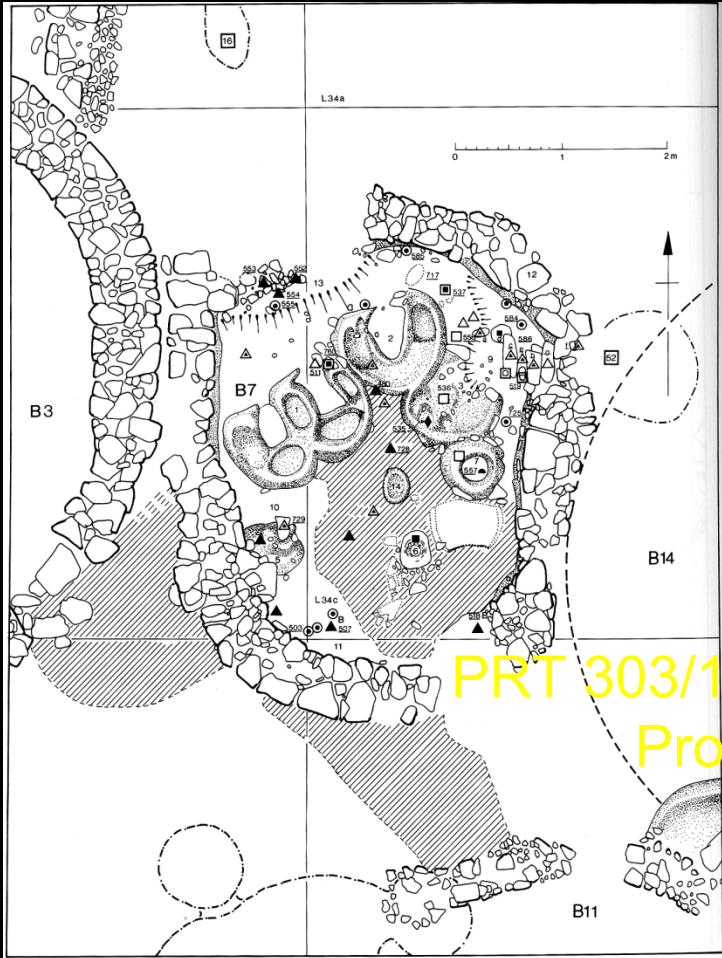
PRT 303/10 - KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Period 3 plan

Lemba - Lakkous 3. Tabaka Planı - Geç Kalkolitik

LEMBA-LAKKOUS 7 NOLU YAPI

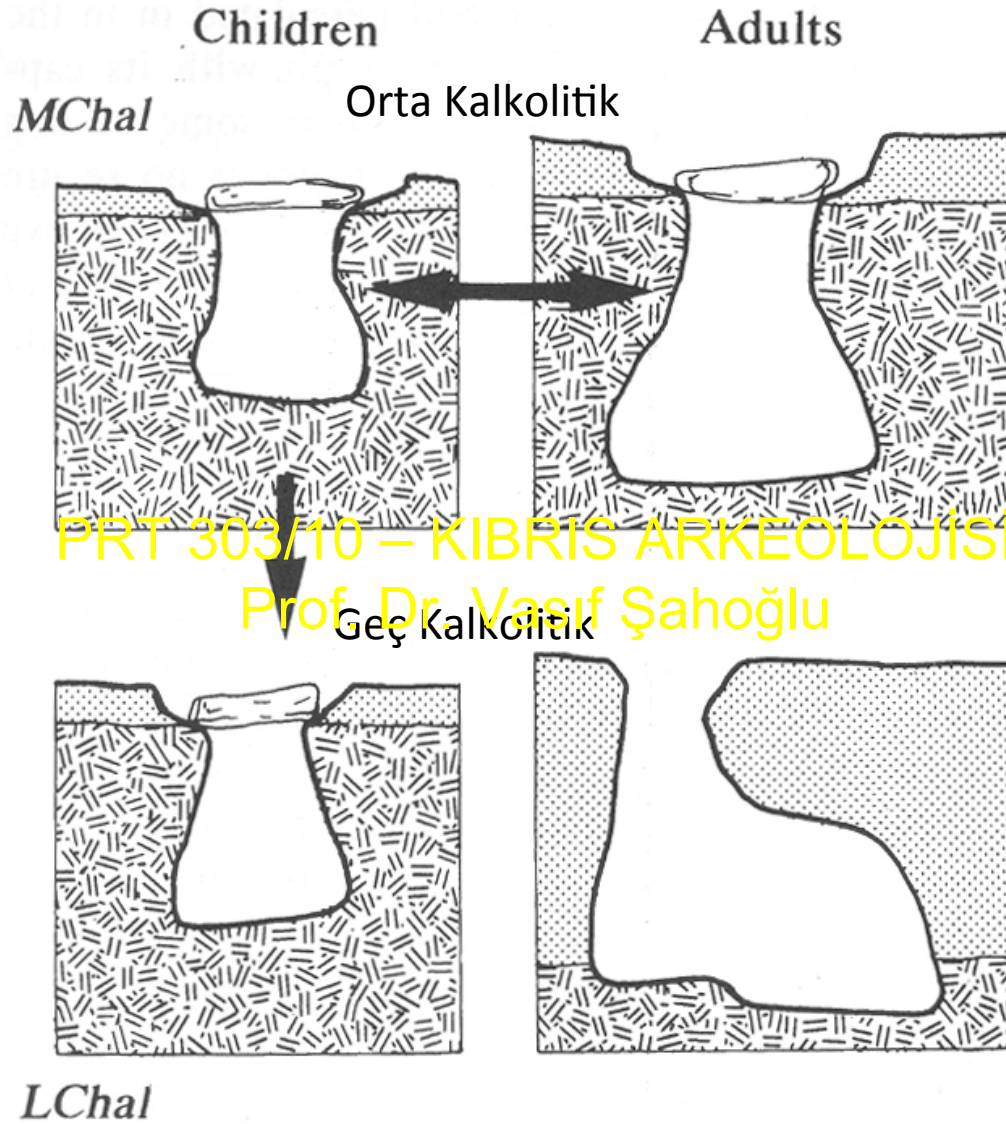
Bu yapı tamamen gıda işlemeyle bağlantılıdır. Akıtacaklı şişelerin sıvalı hazneler ve öğütme taşlarıyla bir arada bulunması bu kaplardan içilen bira üretimi ile bağlantılı olabileceği düşünülmektedir.

PRT 303/10 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

GEÇ KALKOLİTİK ÇAĞ ÖLÜ GÖMME GELENEKLERİ

PRT 303/10 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Diagram showing the innovative features of the chamber tomb (bottom right) introduced in Period 4

GEÇ KALKOLİTİK ÇAĞ ÖLÜ GÖMME GELENEKLERİ

PRT 303/10 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

• Bu dönemde karşımıza çıkan önemli bir karakteristik oda mezar geleneğidir. Sadece erişkin bireyler bu tür mezarlara gömülmüştür. Çocuklar veya bebekler çukurlara gömülmüştür.

•Erişkin mezarları çift kişi içerebilmektedir. Çocuklar ise her zaman tek gömü içermektedir ve daha az mezar eşyasına sahiptir.

Çocuk mezarlarındaki değişim Orta ve Geç Kalkolitik arasında daha belirgindir. Geç Kalkolitikte önceki dönemde görülen çoklu gömüler yoktur, mezarlardaki pikrolit pendants de tamamen ortadan kalkmıştır.

•Erişkinler daha çok sayıda mezar eşyasıyla gömülmektedir. Ancak mezarlarda hiç metal buluntu ele geçmemiştir. Mezarlardaki akıtacıklı kapların varlığı ölü gömme adetleriyle bağlantılı bir takım seremonilere işaret ediyor olabilir.

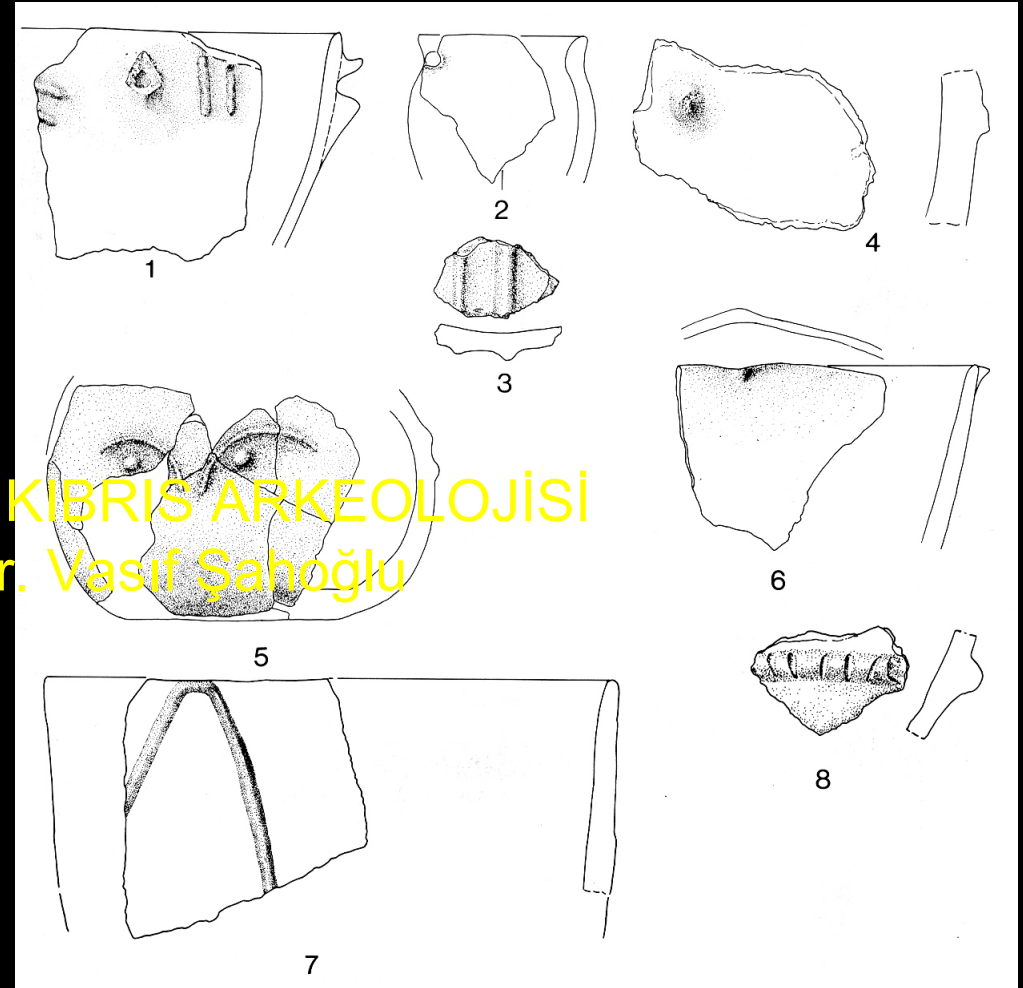

PRT 303/10 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Lemba Lakkous'da bulunan damga mühür (sağ) ve baskısı (sol)

PRT 303/10 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasıf Şahoğlu

Lemba - Lakkous'dan insan yüzlü çömlek

Lemba - Lakkous, Kabartma bezeli seramik örnekleri

Pendantif
(ring idol ?)

Spiral küpe

Konik tokenler

PRT 303/10 – KIBRIS ARKEOLOJİSİ
Prof. Dr. Vasif Şahoğlu

Mühürler

İnsan yüzlü kap

Geç Kalkolitik Çağ süs eşyaları ve aletler, Kissonerga-Mosphilia